

Steve Bannon i psykologenes nabolag

Øystein Helmikstøl

journalist i Psykologtidsskriftet

Psykologtidsskriftet intervjuet Steve Bannon. Heeelt uinteressant for norske psykologer. Eller?

OM PSYKOLOGI Psykologtidsskriftet intervjuet Steve Bannon da han var i Oslo 11. mai.

Hva er relevant og interessant å skrive om for psykologer? Er strategisk ledelse, økonomisk politikk og arbeiderklassens kår innafor? Hva med høyrepopulisme? Ytringsfrihet og scenenekt? Går påstått sinte unge menn i psykoterapi hos kliniske psykologer?

Det ble mye debatt om ytringsfrihet etter at Nordiske mediedager inviterte Steve Bannon til Bergen 9. mai for et intervju om hva det er han vil. I omtalen av intervjuet peker arrangøren på at Bannon ledet kampanjen som førte til at Donald Trump ble valgt som USAs president i 2016. Han har jobbet som sjefsstrateg og rådgiver for presidenten i Det hvite hus, og rådene hans er nasjonalistisk populisme. Han blir omtalt som en av de mest innflytelsesrike personene i vår tid. Nå er han mye i Europa for å støtte høyrepopulistiske partier.

Dagen etter intervjuet med Bannon, skulle det være debatt om ytringsfrihet under press. Flere av deltakerne som skulle være med, boikottet arrangementet. Det har noe å si hvem du løfter frem, skrev for eksempel spaltist og forfatter Bjørn Stærk som forklaring på hvorfor han oppfordret til boikott av

Steve Bannon. En hel rekke av redaktører på lederplass (som Nordlys her) medietopper (som Trygve Aas Olsen her) og debattanter (som Kjetil Rolness her) forsvarte invitasjonen av Bannon.

Steve Bannon holdt foredrag i regi av nettstedet Document.no dagen etter Bergen-intervjuet. Det tar ifølge Google tre minutter å gå fra Psykologtidsskriftets kontorer til Oslo Militære Samfund der foredraget fant sted. Da jeg tuslet bortover snakket jeg med politiet, som grep inn etter en krangel relatert til Bannon-foredraget. Noen skal ha tatt bilder av noen som hadde samlet seg på puben The Dubliner før foredraget. Nettstedet Ekte nyheter opplyste om at «gode nordmenn» samlet seg der. Det ble litt blanding av munnhuggeri og håndgemeng, fortalte politiet meg. De ventet ikke veldig mye bråk, på grunn av regnet, sa en smilende politibetjent.

Flere tilhørere jeg snakket med i salen virket oppriktig interesserte og nysgjerrige på hva som gjorde at en fra psykologenes tidsskrift ville høre Bannon. Her er noen svar på det spørsmålet:

Norske psykologer har stått midt i brennbare debatter i det siste. Ytringsfrihet har vært diskutert i forlengelsen av dem.

«Vi er i ferd med å skape et offentlig ordskifte der politisk korrekthet hemmer ytringsfrihet og formidling av faglig kunnskap.» Det sa leder Pål Kraft ved Psykologisk institutt (PSI) ved Universitetet i Oslo da han ga sin støtte til førsteamanuensis Øyvind Eikrem som fikk trøbbel etter at han ble intervjuet av nettstedet Resett. Eikrem er forsker ved Institutt for sosialt arbeid (ISA) ved NTNU. Han ble kalt inn på instituttlederens kontor og utsatt for sterk kritikk for å ha latt seg intervjuet av nettstedet. Eikrem sa blant annet at det ikke er en urimelig forventning at yngre menn med oppvekst og bakgrunn fra krigssoner vil kunne involveres i groteske voldsepisoder, også etter ankomst til Norge. Pål Kraft ved PSI støttet Eikrems synspunkter i Resett-intervjuet, og støttet at han kunne si det offentlig.

Flere store annonsører svartelister nå nettstedet Resett.no etter en Twitter-kampanje. I front mot Resett stod Karl Eldar Evang, psykologspesialist, Klassekampen-spaltist og med i Psykologforeningens menneskerettighetsutvalg. Han gjorde annonsører oppmerksom på at deres annonser dukker opp på Resett.no og skrev at siden er en ytre høyre-side, kjent for personrettede kampanjer og rasisme i kommentarfeltene. Evang har skrevet at Heidi Wittrup Djup, en psykolog, «fikk en artikkel på seg hos Resett etter å ha debattert barn av IS-krigere på NRK, og måtte stenge ned sin Facebookkonto for å skjerme seg for stygge kommentarer».

«Hvis far vil være med så er han hjertelig velkommen», sa psykolog Wittrup Djup i NRK-debatten om barn av IS-krigere. Også Document.no omtalte disse uttalelsene.

Den amerikanske psykologiprofessoren Jonathan Haidt slår et slag for å forstå at amerikanske velgere på høyresiden ikke er dumme, og han påpeker i boken *The Righteous Mind* fra 2012 at «vi er alle moralister», «men på venstresiden er vi langt mer trangsynte enn vi tror», som Dagsavisens New York-korrespondent skrev om boken i 2012. Konservative spiller ifølge Haidt på flere moralske strenger enn venstresiden, og derfor kan de lettere forstå og sette seg inn i hvordan deres meningsmotstandere tenker.

Haidt, som er sosialpsykolog, ga i fjor ut boken *The Coddling of the American Mind: How Good Intentions and Bad Ideas are Setting up a Generation for Failure* sammen med juristen Greg Lukianoff. Her ser de på bakgrunnen for opprørene på en rekke universiteter, for eksempel studentaksjonen mot en kritiker av påstanden om at USA preges av en «voldtektskultur». Safe spaces på universitetene har breidd om seg. *Scenenekt* og *boikott* av meningsmotstandere er blitt en økende trend.

Dagens Næringsliv, Dagsavisen, Psykologisk Tidsskrift ved NTNU og Minervanett er blant dem som har anmeldt eller omtalt psykolog Haidts bøker.

Han er hittil knapt nevnt, aldri anmeldt, her i Psykologtidsskriftet.

Jeg satt langt framme i salen under Bannon-foredraget, ved siden av en vennlig, svært kunnskapsrik og ung Bannon-frelst mann. Jeg prøvde å finne en psykolog i salen. Var Kristin Spitznogle der, spaltisten i Resett? Jeg fikk tips om at, jo, det var en psykolog der, men akk, hun viste seg å være sosiolog.

Det nærmeste jeg kom var Elin Ørjasæter, hun underviser blant annet i arbeidspsykologi ved Høyskolen i Kristiania. «Bannon er hverken opptatt av religion eller etnisitet. Han er opptatt av økonomisk ulikhet og verdien som bør ligge i statsborgerskapet» oppsummerte Ørjasæter etter talen. Hun skrev også: «I det store globale spillet om økonomiske ressurser mener han at amerikansk og europeisk arbeiderklasse blir den tapende part. Fordi de er lurt av sin egen elite, EU-politikerne i Brussel og rikingene som møtes i Davos. For vesten er i krig med Kina, mener Bannon.»

Arbeidsfolk med lav lønn taper mot de rike. Har dette relevans for psykisk helsefeltet? Er det noe kliniske psykologer er opptatt av? Muligens. Psykolog Simon Thorsell Næs skrev innlegget «En katalysator for økte forskjeller» i Morgenbladet i 2017. «Opphopningen av personer med lav sosioøkonomisk status i spesialisthelsetjenesten, og en tilsvarende høy andel av personer med høy sosioøkonomisk status i lavterskeltilbudet, viser hvordan organiseringen av hjelpeapparatet, sammen med psykologers arbeidsmetode, systematisk diskriminerer dem som strever aller mest med å fungere», skrev han og fortsatte: «Det er på høy tid at utdanningsinstitusjonene, psykologforeninger, arbeidsgivere og andre involverte parter anerkjenner klasseforskjellene.»

Hva fanden nøler I etter? spurte nå avdøde Kjell Underlid i 2011 i en kronikk om disse temaene. Han var kanskje den norske psykologen som har vært mest opptatt av arbeidsløshet, fattigdom og sosial rettferdighet i nyere tid.

Jeg ønsket å intervju Bannon, og formiddagen etter foredraget i Oslo fikk jeg anledning til å møte ham på et hotell i Oslo sammen med noen få andre journalister. Jeg hadde informert Psykologtidsskriftets redaksjon om dette, og jeg kontaktet også psykologer eksternt om det. Fram mot intervjuet fikk jeg en hel bunke med tips om spørsmål til Steve Bannon, fra psykologer utenfor redaksjonen.

Steve Bannon viste seg å være en hyggelig, kul og smart fyr. Psykologtidsskriftet har intervjuet politikere, psykologer og andre maktpersoner i Norge som har slettet både spørsmål og svar i sitatsjekken. Ingenting sånt her. Jeg spurte ham om det psykologen Jonathan Haidt mener å ha funnet: At venstreradikale er mer trangsynte enn konservative. Radikalt til å være psykolog, de fleste psykologer vil si det motsatte, svarte Bannon. Han hadde for øvrig aldri hørt om psykologen Haidt eller boken hans.

Jeg harket videre på min rustne engelsk, og prøvde meg med flere spørsmål:

Er det mulig å se oppblomstring av identitetspolitikk som et resultat av nedbygging av nasjonalisme; at folk søker mot andre sosiale identiteter og tilhørigheter når det nasjonale oppløses?

– Du er for akademisk. Jeg vet rett og slett ikke. Du siterer fra veldig akademiske ting. Det er ikke mitt bord. Jeg mener ikke å ydmyke deg, jeg kan bare ikke svare på det, svarte Bannon, her i min norske oversettelse.

På mitt rustne engelsk fikk jeg flere sjanser før han måtte gå for å rekke flyet til Tyskland. Jeg tenkte at dette var mer forståelig, og mer i den gata han er vant med å svare på: «Du ble omtalt av Time som Den Store Manipulator. Kan manipulasjon noen ganger forsvares for å oppnå politiske mål?»

– Nei. Folk må komme til beslutningene sine selv, uten manipulasjon. Folks naturlige rettigheter kommer fra Gud. De er ikke oppstått på grunn av den amerikanske revolusjonen, og de er heller ikke noe som staten kan gi eller ta fra folk. Det handler om at folk må få informasjon, slik at de selv kan ta

egne valg, svarte Bannon. Og la til at de mest ivrige i bevegelsen hans er de han omtalte som omvendte kulturmarxister.

Grethe Nordhelle har forresten skrevet bok om at manipulasjon er et samfunnsproblem. Hun er advokat. Og psykolog.

Steve Bannon ble ivrig.

– Skriver du for et psykologtidsskrift, sa du? spurte Bannon, som svært gjerne ville ha spørsmålene mine sendt på e-post, så han fikk tenke mer over dem:

«Damn. Make sure I get your questions, because they are very detailed. I just can't get away with my typical bullshit answers.»

Jeg hadde intervjuet djevelen selv, var én av flere svært negative reaksjoner jeg fikk fra personer jeg nevnte Bannon-intervjuet til.

På redaksjonsmøtet første dagen etter møtet med Bannon, ble ikke intervjuet med ham prioritert på saklisten. Det kom under punktet eventuelt. Ingen i redaksjonen har ivret for å få noe om Bannon på trykk. Artikler om Steve Bannon, hans syn på verden og mulige psykologiske innfallsvinkler passer kanskje bedre i andre medier enn Psykologtidsskriftet?

Jeg venter ennå på svar fra Steve Bannon på e-posten jeg har sendt og har purret vennlig på flere ganger. Her er noen av spørsmålene jeg har stilt ham, de er et resultat av tips fra psykologer, ikke fra egen redaksjon:

* Er det mulig å se oppblomstring av identitetspolitikk som et resultat av nedbygging av nasjonalisme; at folk søker mot andre sosiale identiteter og tilhørigheter når det nasjonale oppløses?

* Stress, depresjon og rusmiddelavhengighet er den moderne verdens sykdommer. Vi vet at et av de mest grunnleggende behov mennesket har, er behovet for tilhørighet. Kan man se oppblomstring av slike lidelser som en oppløsning av tilhørighet på alle nivåer?

* Er Europas «underlige død» et resultat av europeisk arroganse og «supremacy» (våre systemer er best og kan absorbere alt) eller en form for humanistisk naivitet? Og på hvilken måte har det som tidligere har drevet frem den positive utviklingen i Europa, nå i en ny verden kunne føre til Europas død?

* Vi lever i en eldgammel biologi (menneskets hjerne er omtrent den samme som for 10 000 år siden), men i et hypermoderne samfunn (sosial oppløsning, teknologi): Hvordan kan man sikre en samfunnsutvikling som spiller mer på lag med menneskenes biologi og evolusjon?

* Jordan Petersen snakker om at alle har en forpliktelse til å ta vare på seg selv og andre: Hvordan kan man si at globalismen og frihandel medfører at opplevelsen av en slik forpliktelse svekkes?

Jeg er selv vokst opp i arbeiderklassen, jeg er en «deplorable». Jeg er den første som tok allmennfag i familien, og jeg er den første som studerte på høyskole og universitet. Mine arbeiderklassevenner er bekymret for fremtiden, de er glade i landet sitt og de bygger landet og velferdsstaten hver dag ved å gå på jobb. Jeg ser den himmelvide avstanden til academia og tradisjonelle medier og delvis også til de tradisjonelle arbeiderpartiene.

«Vi psykologer er mest tilgjengelige for den kulturelle og økonomiske øvre middelklassen. I Oslo er det nesten ingen som driver privatpraksis på østkanten», skrev Peder Kjøs i 2007 i en kronikk om sin egen klassereise.

Det er grunn til å spørre om psykologer flest, og her vil jeg inkludere redaksjonen her i tidsskriftet Psykologi, er så marinert i middelklassens måter å se verden på at vi bevisst eller underbevisst ikke tar innover oss perspektiver fra arbeiderklassen eller ting vi overhodet ikke kjenner oss igjen i – eller ikke vil kjenne oss igjen i.

Er dette helt uinteressant for kliniske psykologer i Norge? Mon det. Men hvis ja: Da bør vi prioritere mer om det i tidsskriftet deres.